

Bannez, Lugo, Tapia, Serra, Navarra, & alios similes Doctores. Eamdem defendunt P. Viva, Sporet, Antonius Casnedi, qui ait omnes TT. eamdem defendere. Quoniam inquit, honor vita comparatur. Ergo siue ob vita, ita, & pro honoris licta est calumniatoris occiso.

XI. Praefata sententia hostiliter pugnat cum Christianismi spiritu, & antevangelica est. Inquit enim Evangelium Math. 5. Orate pro peccatis, & calumniatoriis vestris. Quare recte hanc propositionem P. Viva in tractat thes. 17. Alex. VII. num. 9. Postea quidem vir nobilis, voluntati impingere alzapam/ gladio impedit, & ut multi docent, etiam defensione occisiva se defendere.

Christus Iesus dicit: Si quis in dextera tua maxillam tuam, prebe illi, & alteram. Resp. P. Daniel Stadler in suo de Diuino bonorum vindicione opere: Rara avis in terris. Et si haec Probabilitatum doctrina obinciat, rarisima bac avis erit. Non minus bellum Evangelio indicet haec altera doctrina P. Viva ibidem num. 5. pag. 58. Vir eques non tenetur fugere aggressorem cum suo decore, sed potest ab illo se defendere defensione occisiva. Nimirum quoque laxa est haec doctrina P. Lacroix: Non tenoris fugere invasorem, si per hoc incurias grossum ignorantium Lib. 3. p. 1. n. 803. pag. 207. Plura illa laxa paradoxa, quae idem Viva, Sporet, Diana, & alii Probabilitate docent, prætereo. Haec pauca indicavi, non ut auctoribus istis, quorum intentionem, animunque plim suffice credo, invidiam crearem; sed ut lectors cautos efficerem in legendis hujusmodi libris.

XII. Praefatam doctrinam continet in thes. 30. damnata ab Innocentio XI. & supra rescripta, mibi certum appetet: Et quod plus est, pugnare cum Evangelio videns. Nam tolerantia calumniarum, & fuga persecutionum, aut in famis est, aut fecus. Si primum; infamem rem Christus praepicit, cum iubet orandum pro calumniatoribus. Haec vero blasphemia est. Si secundum; rite adversarium fundamentum. Paucis rem consicio. Fugere invasorem, alapam pati, calumniantes tolerare dedecet vicum equitem nobilem antechristianum. Evangelii hostem, & mundani honoris idololatram, verum est: fumimperio vero decet nobilem equitem, vicum christianum, Evangelii professorum, Dei famulum, & Iesu Christi discipulum.

XIII. Duplex distingendum honor est: alter in opinione humana, & mundi apprehensione funditus, alter operum honestate partus. Hunc magni facere, illum contemnere Christianus debet. Fuga invasoris, tolerantia alapa, percusionis, calumniantum, actiones sancte sunt, honoremque viro christiano dignum parvum. Mundi, & diabolis affectus hinc intamiam, & dedecus profici blaterant. Confessi sunt, repontunt aliqui. Gravissimi praecipit haec sunt, intonant Evangelisti, necessitate urgente vindandi hominidii.

XIV. QUÆST. V. Licitans est homicidii inva-

soris occiso ab conservationem bonorum temporalium? RESP. Adfirmat major Theologorum recentium pars, quando bona magni momenti sunt. Evincere contendunt auctoritate Scripturae. Nam Exod. 22. dicitur: Si effringens fui domum, siue suffidens fuerit inventus, & acceperit vulnera mortua fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Adducunt cap. Interficii, 21. de Homicidio. Ratione autem sic argunt. Bona temporalia necessaria sunt ad vitæ sustentationem. Ergo qua ratione licitum est sustentare, & defendere vitam propriam etiam cum occisione invasoris, eadem licitum erit occidere furem bonorum temporalium. Accedit quod si fures impunè rapero bona possent, omnia plena essent latronis.

XV. Hac sententia mibi falsa est, & divino mandato aduersa. Si auctoritatem consilio tum Evangelii, tum Patrum, tum canorum, nec probabilis appetat. Ab auctoritate solium postremis scilicet probabilitatem extrinsecus recentiorum Theologorum acquivit. Nec unum satis Patrum recentiores Theologi allegare pro se valent. S. Augustinus vix permittit occisionem invasoris vita: exerte vero improbat occisionem furi, sicut, & ceteri Patres, quorum nec unus approbat haec occisionem.

XVI. Joannes Riardus Lovaniensis quodlibet testatur anno 1570. communem fuisse sententiam penes Theologos, & Canonistas negantem licitum esse occidere furem bonorum dominatus invasorem. Perdoctus, probisque Canonista FAGNANUS ad caput interficii de Homicidio inquit: Secundum canones in furo saltem penitentiales, & quodam Deum absoluimus credimus, non posse Iacobum sine peccato occidere folidatores. Henricus a S. Ignatio qui hoc eadem sententia citat Alensem, Scotum, Summam Tabenam, Germonem, Augustinum de Ancona, Tostatum, Vulpem Scotistam, Merbesum, Hennetum, Du Hamel, Neesen, Van Rois, Du Rois, Diana tom. 8. tract. 5. refol. 29. pro eadem sententia citat Acurium, Panormitanum, Archidiaconum, Feilium. Eamdem sententiam tuerit Joannes Pontani, verb. Occidere; laudatque prater citatos Innocentium IV. super cap. Si vere 3. de Sent. excoem. Alexandrum III. in cap. Suscepimus ib. de Homicidio. voluntar. Auctoritas igitur extrinsecus summa est tum Theologorum, tum Canonistarum, & Iesu Christi discipulorum.

XVII. Sed quod decretorius est, lex evangelica Non occides absoluta est; à qua Patres solam defensionem proprie viræ excipiunt. Quid quod luculentissime Christus Dominus Math. 5. vetat occisionem ab defensionem bonorum temporalium? Inquiens: Qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimittit ei, & pallium. Consilium hoc est non insicior, si exercitum spectetur. At quantum ad aliam preparationem praecipit est, ut docet S. Thomas cum omnibus Theologis. Sed vim, & efficacitatem horum verborum expendamus. Si in ipso tribunali, ubi licita est defensio, intentant item super propria tunica, remittendum pallium est,

ne-

nedum tunica, ut lites jugia, difidia, expensis, & odii occisiones ventur: nunquid licetum est occidere tunicæ propriæ raptorem? Consilium istud vim præcepit Non occides summa perspicuitate exponit, Nihil tam necessarium in homini post cibum, quam tunica, qua nuditas operitur. Christus Dominus, ut altius imprimet animis nostris amorem erga proximum, horreum contra odium, & vindicam, consulti omnia dimittenda, ut difidia ventur. Recentiores Theologi opposita sententia defensiones non modo propter velutum necessarium, sed propriæ raptorum quecumque bona magni valoris sicut occidi furem possident. Recribant theses dammatas. 31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei. 32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva que aucta posidentur, sed etiam ea ad quæ jus habetur. Et propter licitum erit occidere illos, qui impudenti consecratione dignitatis, & gradus, unde ingenta emolumenta proficiuntur. Ejusmodi theses dammatæ utique sunt. At nihilominus communiter recentiores Theologi propugnat, occidi hominem posse ob furtum rerum temporalium. Quoniam reponunt damnum homicidium esse ob furtum unius aurei, fecus ob furtum unius aurei adjecto verbo contumelioso, fecus ob furtum duorum, decem, viginti, quinquaginta, centum aureorum. Confero christiane lector hanc doctrinam cum doctrina evangelica, & tum, & ipse hostile, & manifestam reprehendens oppositionem.

XVIII. Quis dixerit doctrinam harum tritium thesuum non esse trucem, crudelem, sanguinariam, antievangelicam? Et tamen non pauci Probabilitas, qui hec appellari ambit, non cessant eadem proscriptas theses variis fucis objectas propagare. P. Viva adverdit, primam thessem defendit à Molina, & à Lugo, si furo ad datur contumelia adversus virum nobilem, furtumque evadat rapina: Aditque P. Viva, quid si aliquando amissio unius aucti foret aliquid pauperi ingenii dominum, ut si alicui tollatur infrauenientium fucis artis, quo jubilo non posset suam, ac fureum sit autem sustentare, tunc poterit illius defensione occisiva custodire: & idem propositio dannata fucis vult, id non licet REGULARITER: & oportet in aliquibus circumstantiis positi id licet.

XIX. Vident, quam apprime haec doctrina cum evangelica doctrina conveniat? Regulariter, inquit P. Viva, non licet occidere furem unius aurei; at in aliquibus circumstantiis id licet. Quid si furem sit non unius, sed duorum? Quid si trius, quid si decem, si viginti, si quinquaginta, si centum aureorum sit? Tum turum, nemus licitum erit furem occidere regulariter. Et ait ultimum mandatum Non occides subiectum hominum opinione, nihil certi veteri. Nam aliis ob duorum, aliis ob trium, aliis ob decem, aliis ob viginti, aliis ob centum aureorum furem juxta paupertatem, aut divitias illorum à quibus aucti surripiantur, occidere licet homines posse, hac recentium Theologorum sententia admisa. Praeceptum Non occides veteri homicidium, etiam gravi causa data. Quis enim homines occidit? Juxta vero horum recentium Theologorum opiniones regulariter ob furtum unius aurei homicidium patrari nequeunt. Ceterum, si aureus sit necessarius ad viatum comparandum, si aucti sint multi, tum occidi homines poterunt.

XX. Heinc evidenter patet, admisso licto

Tom. I.

suumoperē affimiles, & consipiciū secularium, sive suis virtute dirigere, ac suavare posse, quia sibi sublati, nec illos dirigere, nec iurare poterunt. Ergo saltē hunc honorem poterunt Clerici, ac Religiosi cum moderamini, ne inculpate tutela ETIAM CUM MORTE, INVASORIS defendere. Quia interdum, leges saltē charitatis, videntur ad illum defendendum teneri, si ex violatione proprie fassim, maxima integra Religio infametur. Franciscus Amicus tom. 3. diff. 36. num. 118.

CAPUT III.

Quid prohibeat quintum Decalogi mandatum NON OCCIDES. Quam grave sit homicidiū scelus. De potestate Principum in facinorosos.

I. Quintum preceptum Decalogi prohibet homicidium. Homicidium definitur foliis: *Injusta hominis occisio*, sive hac facta publica, sive privata auctoritate. Homicidii quippe rī sunt, vel ipsi Principes, si injustam impetrant occisionem. **Quia autem auctoritate privata sit, semper iusta est, neque inculpatā defensioni sublata.** Triplex distinguuntur homicidium soler, voluntarium, necessarium, fortuitum. Voluntarium, quod malo animo occidendi committitur. Necessarium, quod lege publica, vel necessaria defensionis iure imperatur. Fortuitum, quod præter intentionem accidit.

II. Omnimodo feclerum, qui committi in proximum valent, homicidium est gravissimum cum vitam auferat, quia est omnium terrenorum bonorum supremum. Preceptum hoc non modo exteriorē hominis occisionem iustum, verberationem, mutilationem prohibet, verum etiam quicunque interiorē voluntatem nocendi proximo, sive ope, sive consilio, sive desiderio.

III. QUÆST. I. Unde habent supremū negotiū faciliatē occidendi facinorosos? RESP. A Deo supremo vite, & mortis Domino, respondet Rom. cap. 3. S. Paulus. Non sine causa gladium portat: Dei enim minister est, vindicta in iuram sibi misit. Quare turpiter errant illi qui negant à Deo collarum Regibus, & Principibus protestant occidendi facinorosos: quorū errorem proscriptus Clerus Gallicanus an. 1700. Immo ipso natura jure spectato necessariū contendit est in supremis potestatibus dicta facultas. Nam necessarius est custos, & defensor, qui natura ordinem sartum rectum propaginet. Non potest hunc ordinem custodire Princeps, nisi coercere, & de medio auferre perturbatores possit.

IV. Principes clerici, qui temporali iurisdicitione in aliquam civitatem, provinciam, aut regnum fruuntur, potestate carent occidendi facinorosos, sed ius sanguinis conferunt iudicibus à se delectis. Utrum autem laici judices à Principibus Ecclesiasticis electi potestatē occidendi facinorosos habeant à potestate laica, vel ecclesiastica, quæstio est nullius momenti. Judices damnare reos nequeunt parte inaudita, ni-

si evidenterē constet de crimine.

V. QUÆST. II. Possuntne Principes conferre culibet privato potestatē occidendi bannitor, propriū premio? RESP. Difficile in examen voco Principium potestatē, quia ejusdem confinia ignorio. Hanc potestatē omnes concedunt Principibus intra propriū territorium, secus extra. Quia quilibet Princeps est custos ordinis naturalis, & civilis intra propriū principatum, minime extra eundem; nisi tamen accedat mutuus Princeps consensus. Quare veram iudicio Soli doctrinam, quam olim rejecerat, non omnibus scilicet probari morem illum quo supra aliquid potestas facultatem exilibus suis à patria imperiti aliū occidendi proposito vite, & liberratis premio. Nisi enim aliorum Princeps consensus accedat, nihil potest Princeps in aliquo principatu concedere.

VI. Accedit quod Principes ob unicum rationem boni compuis custodiendi hanc facultatem concedunt. Similiter privati solum amicis communis boni exequi hanc occisionem licite queunt. Quis autem est qui in praxi non odit, non vindicta impetu, aut lucri, vel commodi privati sibi has occisiones non perpetret? Præterea iudex christianus tenetur concedere tempus congruum pro sacramentorum suscep-

VII. QUÆST. III. Utrum iudex dominare possit ad mortem eam quem refece evincit reum, si ipse privatum novit innocentem? RESP. Convenit penes omnes innocentem occidi directe non posse. Respublica nequit trahere tyranno innocentem occidendum: at ipse innocens astigit se offere Reipublicæ occidendum, ut servet à tyranno patram: & tum Respublica potest tyranum innocentem tradere, ut Theologi plures docent. Verius tamen dicendum, teneri innocentem pugnare pro patria conservatione, & omittere sui defensionem, seu permittere sui occisionem, ut patriam à tyranno præservet. Similiter; & Respublica celsa ab ejusdem protectione valet in hoc casu. Verum hoc in praxi vix contingent: id est obiter ex indicasse sat est, ut compertum sit quid pro servando communione occidens occidere debet.

VIII. Ad propositam questionem dico, vix occurrete in praxi posse, quod iudex nequeat liberare innocentem, quem certò tamē ipse cognoscit. Nam si iudex supremus sit, potest hoc in casu sua supremā potestate uiri, & contra, vel præter allegata, & probata agere. Si se iudex inferior, tunc potest accusatum innocentem tradere iudicii supremo liberandum, ut fatentur omnes. Potest protrahere iudicium, accusatores falsos, aut deceptos intruere. Tot quippe via patient liberandi innocentis, ut vita unquam in praxi contingat casus in quo iudex cogitat secundum allegata, & probata damnare innocentem. Iudicium non potest esse rectum, nisi sit conforme prima veritati: nequit autem esse conformare, si sit falsum. Quare semper ab innocentem dammodo abstinentur est.

IX. Opposita sententia communis est inter Theologos, eamque perspicue 2. 2. quest. 64. art. 7. dificitur S. Thomas. Doctrinam S. Thomæ approbat Catechismus Tridentinus p. 3. sec. 8. Ratio est, quia in pari causa quippe potest propriam vita alterius preferre, neque plurimum semelipsum proximum diligere astringitur.

X. QUÆST. IV. Occidendum sit calumnator ob defensionem honoris roagni momenti, cum morante inculpare tutela? RESP. Adfimerant plures. Quin hanc opinionem communem appellant Salmantenses, & pro eandem referunt Molinianum, Lefsiū, Fagundez, Vazquez, Dicabillum, Tambarinum, Leandrinum, Antonium & Spiritu Sancto.

CAPUT IV.

De Homicidio privata auctoritate perpetrato.

I. QUÆST. I. Licitumne sit marito uxorem in adulterio deprensum occidere? RESP.

Adfimerant opinionem propagനunt plures Jusitæ. Sed hanc opinionem damnavit Alexander VII. in hac thesi: *Non peccat maritus occidens propriam uxorem in adulterio deprensum.* Leges quoque allegantur in favorem damnata thesi, permitentes sunt, non approban tes. Neque supremus princeps deprehendens uxorem, aut filiam in adulterio potest secreto, & privatim easdem occidere; sed solum ut publicis iudicis scelus. Et hoc in casu necessaria est publica notitia.

II. QUÆST. II. Licitumne est homicidium ob propria vita defensionem? RESP. Neminem affirmari gaudi ad sui defensionem cum occisione invaforis, fatentur omnes; sed quippe ob Dei amorem, & charitatis fervorem permittere sui occisionem, ne alterum occidat, ut amici, vel proximi vitam servet, licet, & strenue potest: & tum locum praefert obtinet haec doctrina, cum scientur invaforis esse in peccato mortali: eo autem ipso quod quis alterius vitam invadat, secundum gravissimo inquinatus est.

III. Num vero homo invalus occidere invaforem licite queat, disputant in utramque partem Theologi. Omnes tamē convenient, servandas esse regulas inculpare tutela; videlicet, si vita servari aliqua via possit sine invaforis morte, abstinentiam à eadē est: si sola mutilatione, si fuga, si denique aliquo excogitabilī medio servari vita potest, aut id licite invaforis nequit. Immo homo invalus numquam licite intendere invaforis cædem, sed dumtaxat propriam defensionem potest, quia consequtitur præter intentionem invaforis occiso. In his convenientiis non infrequentur non pauci laxant sanctam Evangelii legem.

VIII. Qui defendunt, numquam licitam esse occisionem invaforis hoc potissimum argumentantur. Lex charitatis juvit ut falsi spiritualis, & aeterna proximi præfatur vita mea temporalis. Vera doctrina haec est, quando vita mea temporalis medium necessarium est. Laborat quis ignorantia vincibilis eorum, quae necessaria sunt ad salutem. Ego solus occurrere possum: teneor a nōne aeternam periclitanti succurrere cum vita desperante. At invafor armata manu libere me aggredi, & desistere, si velit, potest. Quare doctrina de licita defensione, ex qua sequitur invaforis occiso, vera abolitur est. Sed praxis, ut dixi, difficultissima, & etiam periculi plenisima est. Proprieta iterum inculca orandum Deum est ut a tali occasione præserveret.

IX. QUÆST. III. Licitumne sit calumnatoris occiso? RESP. Adfimerant plures. Sed thesim damnavit Alexander VII. quam descripsi rep. 1. Thesim docuit P. Amicus, sed dilutionis gratia, inquit P. Viva in Trutina ad thesim 17. Sola lectio doctrinae P. Amici declarat vanam esse interpretationem P. Viva.

X. QUÆST. IV. Occidendum sit calumnator ob defensionem honoris roagni momenti, cum morante inculpare tutela? RESP. Adfimerant aliqui etiam post damnatas ab Alex. VII. thesi. Quin hanc opinionem communem appellant Salmantenses, & pro eandem referunt Molinianum, Lefsiū, Fagundez, Vazquez, Dicabillum, Tambarinum, Leandrinum, Antonium & Spiritu Sancto.

XXIII. Si plura cupis, consule tom. 4. lib. 7. diffinunc. Salmanticensis trah. 25. cap. 1. p. 4. §. 4. n. 86. recentent sententias varias recentiorum, quorum ali docent ob unum, ali ob duos, ali ob quartuor aureos occidi hominem posse. Huc recedit benignitas probabilistica.

XXIV. QUÆST. VI. Licitane est occiso invadentis pudicitiam? RESP. Adfimant communiter recentiores; sed negat S. Augustinus, cuius doctrinam verum iudico: & de legi permitte tales occidi, respondet lib. 1. de Lib. arbitrio cap. 5. S. Doctor: Legem quidem non reprehendo, quia tales permitterit interfici; sed quo pacto ipsi defendant, qui interficiunt, non invento. Caftitas vi impedita nullam patitur maculam, si virgo animo forti reflata. Grave, inquis, periculum inninet succumbendi tentationi. Audio. Sed non ne gravissimum inninet periculum occidendi ex ira, & vindicta stupratorum? Ad Deum ergo solum recursum hoc in casu est, qui cum admodum rarus sit, longiorum non postulat difolucionem.

XXV. QUÆST. VII. Licitane est seipsum occidere? RESP. Soli heretici circumcelliones futilium propugnarunt: catholica sunt illud dannata: repugnat enim iustitia nedum charitati seipsum occidere. Deo præcipienti suicidium parentum est, fecis curcumque iudici humano. Sancti, qui sibi mortem conficerunt, peculari Delictu[m] id peregerent.

XXVI. QUÆST. VIII. Licitane est aliquius membra mutilatio? RESP. Negant absolute omnes. Si tamen membra mutilatio necessaria esset ad corporis sanitatem, tunc licita foret. Peccant qui semetipco castrant ad evadendas tentationes. Si milititer peccant mortaliter parentes qui filios suis castrari curant, sive conscientiam filii, sive repugnant. Gravius peccant, dum eos castrati student, ut minos in theatris agant, vitamque theatralem, idest infamem, & damnabilem inter patritias, & saltatrices ducant.

XXVII. Permitti tamen indirecte suicidium non modo licitum, sed sanctum esse potest. Quoniam Christus Dominus, ejusque sancti Martires illud permiserunt: & defensionem contra vim illam negligeantur ob Dei gloriam licitum esse potest. Similiter licitum est id agere, unde secunda indirecte mors prævidetur, ut patet in lib. 1. in scriptum: DE DUELLO HONORIS VINDICATI.

Continuo ac opus istud lucem aspergi publicam, omnes evangelicæ doctrine, & christiana discipline peritos commovit, & istorum justa lamentationes aduersus dicti volumini opinions ad Petri solum pervenerunt. Quare vigilans Pontifex BENEDICTUS XIV. Congregationem EE. Cardinalium, & Theologorum instituit, in qua prefati libri doctrina serio, & mature discussa, & expensa, CONSTITUTIONEM edidit die 24. Novembris an. 1752. cuius initium est: Deterribilem, ac divinam, naturalique legem damnatum duellorum abusum. In hac constitutione quinque sequentes propositiones damnavit tamquam falsas, scandalolas, & perniciose. Adverteo tamen lectores interest, P. Daniel Stadler singulari humilitatis exemplo sua retrahasse errata; atque secundis typis suum totum emendatum recudisse, ut ex publica fama intellexi. Siquidem hanc secundum editionem ego non vidi, atque adeo meam sententiam proferte nequeo, num revera excerpta omnia sint quia spongea indigent.

XXVIII. QUÆST. IX. Quid de homicidio causati dicendum sit? RESP. Homicidium causale illud dicitur, quod est præter intentionem occidentis. Duplex est. Alterum quod est præter voluntatem cum in se, tum in sua causa; & hoc proprii fortuitum est, omnique peccato caret. Alterum quod licet volitum in se non sit, in sua

tameca causa indirecte volitum est; & hoc homicidium peccarum est, quando datur opera rei illicitæ, unde homicidium sequitur. Qui vero rem licitam agunt, & omnem adhuc diligenter, ut homicidium declinet, quod inde sequi posse prævideret, à peccato immunes sunt: Quarè qui projiciunt è testis regulas, aut lapides, si diligenter clament, moneantque transtent, illis nullo modo attribuunt percusiones, & occisiones quae sequi possent.

CAPUT V.

De duello.

B[ea]gnitas non paucorum Casuistarum in dies latius manat, non modo in demulcendis humanæ appetitionibus, chorearum, conciliacionum, ludorum, & promiscuarum conversationum approbatione, sed etiam in fundendo humano sanguine, & hominum occidente vi duellorum peracta. Quamvis Concilium Tridentinum, & plures Pontifices summi, præterim, missis antiquioribus, Clemens VIII. Gregorius XIII. & Alexander VII. gravissimas tulenter penas in duellorum autores, & casuisticas opiniones duellum facientes damnaverint; nihilocetus Casuista non pauci confutti difficultiusculi decreta, & Concilii Tridentini, & summorum Pontificum eluseunt, & duella ut licita in quibusdam casibus propugnarunt. Et eo processit nova benignitas humana spiritus, ut nuper volumen integrum prodierit in duelli defensionem. Rem clarus exponam.

§. I.

Recententur propositiones damnatae in materia duelli à BENEDICTO XIV. scilicet regante.

P. Daniel STADLER volumen emitit clauso anno 1751. in scriptum: DE DUELLO HONORIS VINDICATI. Continuo ac opus istud lucem aspergi publicam, omnes evangelicæ doctrine, & christiana discipline peritos commovit, & istorum justa lamentationes aduersus dicti volumini opinions ad Petri solum pervenerunt. Quare vigilans Pontifex BENEDICTUS XIV. Congregationem EE. Cardinalium, & Theologorum instituit, in qua prefati libri doctrina serio, & mature discussa, & expensa, CONSTITUTIONEM edidit die 24. Novembris an. 1752. cuius initium est: Deterribilem, ac divinam, naturalique legem damnatum duellorum abusum. In hac constitutione quinque sequentes propositiones damnavit tamquam falsas, scandalolas, & perniciose. Adverteo tamen lectores interest, P. Daniel Stadler singulari humilitatis exemplo sua retrahasse errata; atque secundis typis suum totum emendatum recudisse, ut ex publica fama intellexi. Siquidem hanc secundum editionem ego non vidi, atque adeo meam sententiam proferte nequeo, num revera excerpta omnia sint quia spongea indigent.

Vir

Diff. I. de Homic. &c. Cap. V.

I.

Vir militaris, qui nisi offerat, vel accendet duelum, tamquam formidolosus, timidus, abjectus, & ad officia militaria ineptus habebetur, indeque officio quo se, siveque SUSTENTAT, privaretur, vel promovet, alii sibi debite, ac promovet ipsi perpetuam carece debet, culpa, & pens vacaret, sine offerat, sive acceptet duellum.

II.

Excusari possunt etiam bonoris tuendi, vel humanae vilipendiorum vivanda gratia, duellum acceptanter, vel ad illud provocantes, quando certo sunt pugnam non esse secuturam, utrum ab aliis impeditantur.

III.

Non incurrit ecclesiastica p[ro]p[ri]etate ab Ecclesiis contra duellantes statu dux, vel officiis militis acceptans, duellum ex gravi motu amissionis sang[ue] & officio.

IV.

Licitum est in statu bonoris naturali acceptare, & offrire duellum ad servandas cum honore fortunas, quando alio remedio eorum justura proposuerit.

V.

Accepta licentia pro statu naturali applicari etiam potest statui civitatis male ordinatus, in qua nimis vel negligenter, vel malitia magistratus, iustitia aperte denegatur.

VI.

Quid sit duellum.

I. Define communiter solet, quod sit pugna singularis ab utraque parte ex condito acceptata, loco & tempore designato, cum periculo occisionis, aut gravis vulneris. Dilitiguntur a bello, quod est pugna communis, non singularis, ut duellum, quod est inter duos, & appellari etiam solet matrimonio, vel inter queritor, aut docto in aqualem numerum tributis hinc, & inde prælantes. Dicitur ex condito, idest mutuo initio pacto, ad pugnam tali loco, & tempore incundam. Non esse duellum, inquit multi juniores, si tempus tantum, aut contra locus, non assignato tempore pugna, indicatur, tametsi mutuo pugnantes se percutiant. Ultima particula cum periculo occisionis, aut vulneris gravis indicat, duellum non esse, ubi nullum periculum vita, aut gravis vulneris occurrit, ut solent esse quædam certamina ad vites exercendas abique armis. Duellorum affectus imitantur quodam Casuistas, qui una adjecta difficultiuscula leges eludent. Similiter isti, ut duelli, & leges, & penas declinet, non se provocant explesæ, & coniuetis formulæ, sed res ipsa. Dicit offensus: Satisfactionem vole. Reponit offensor: Ambulo per urbem, neminem sinebas, vel hac alia phras, nempe se intrepide effe paratum ad justam defensionem propria manu, & ensi suspiciendam contra quemque injusus aggressor. Hæc est, vera, & ut dicitur, realis provocatio, larvis, & figmentis palliata.

II. Duellum incognitum fuit vel ipsi ethnici. Florente christiana Religione à barbaris inveniuntur. Nam pugnare in exercitu, vel nobilis in aula Principis, cipis

I. Quamvis omnes autores christiani vetitum duellum afferant jure naturali, divino, & canonico, nihilominus non pauci autores moraliter casus excogitarunt in quibus licitum duellum sit. Primum dixerunt, ad evitandam timiditatem, ignaviam, & pusillanimitatem noram licitum duellum esse. Istorum opinionem damnavit Alexander VII. in hac thesi: Vir equestris ad duellum provocatus porci illud acceptare, ne timiditatis natam aqua alia incurat.

II. Alii, videntes nimis vanum, & ineptum esse hunc titulum honoris mundani, & evadendam timiditatem nota ad honestandum duellum, excogitarunt alium titulum, nempe defensionem fortunatum, quæ ab honore pendet. Ablato enim honore homo evadit ineptus ad officia, ad gradus, & dignitates, unde, & se, & familiam sustentat. Quare, inquit, ut quis periculum evadat honoris, & fortunatum, potest duellum acceptare, & etiam offere.

III. Salmanticensis trah. 10. cap. 4. pun. 3. n. 39. inquit: Si periculum vita, bonorum, aut fortunatum, nisi acceptes duellum, illud licet acceptare poteris, si minorat ad verius mortem, infamiam per falsum testimoniun, &c. nisi duellum acceptes, & credis illud maius minus est, commutare contendis: quod licitum esse nemo dubitat. Ita Sanchez lib. 1. Decal. cap. 39. n. 8. Bonac. n. 18. Diana 5. p. trah. 13. n. 17. Valentia pun. 1. vers. Si talis autem Mendoza 2.2. dis. 170. eccl. 86. §. 76. & scd. 9. §. 82. Lelius lib. 2. cap. 9. dub. 8. n. 49. Palau n. num. 9. Wiggars 2.2. quest. 4. art. 1. Stephanus n. 8. S. P. n. 60. " H[ab]it omnes damnatae primam propositionem propugnarunt.

IV. P. Patricius Sporer trah. 5. in 5. Decal. Mand. cap. 4. sec. 20. ait: Quod si tamen in rato casu eo loco res sit ut si duellum relata, p[ro]uat miles in exercitu, vel nobilis in aula Principis, cipis

v, cipis debet cedere armis , officio , dignitate, aut excidere Ducus , vel principis favore , & gratia ob ignavia suspicioneum ; adeo tunc sub titulo honoris ipsius vita , vel familiæ consensu servatio periclitetur ; omnino fatendum est cum Nauarro , Layman cit. aliquique communiter , licet re tunc duellum acceptare , & meret defensionis gratia provocanti se sistere : quia tunc estet vera , & meret iusta defensa contra injurium aggressorem , scilicet provocantem , quia sua provocatio de facto , vel actu aggrediatur meum honorem , officium , dignitatem , adeoque conferre vocationem virtutis , vel familiæ meæ , ut illa mibi violenter eripiat . Prout in lege naturæ eadem vi defendere possum , ac debeo , cum abique eorum amissione retrocedere nequeam .

V. Alii , ut fucatus eluderent thesim proscriptam ab Alex. VII. in qua continetur doctrina P. Sporer , & aliorum , negarunt sicutum esse duellum ob periculum amittendæ dignitatis , vel Principis favoris . Propterè adduimus , reducendo casu ad illas angustias , quod nisi accepte , certus moraliter hi se advergantur reditum iri ; ita ut acceptare , & pugnare non tam sit duellum inire , quam se defendere ab injusto omnium bonorum fructum expoliatore , licet posse duellum acceptari .

VI. Omnes isti Causitæ defendant primam damnatam thesim . Ut verò eludenter artificio verborum invulco thesim proscriptam ab Alex. VII. quæ ob timiditatis notam declinandum licetum astrebatur duellum , alia coementa excogitarunt . Paucis omnia pertingiam . Et primò quidam ajunt , aliquem posse timiditatis notam declinare dicendo , se non posse acceptare duellum , quia Christianum id dodecat . Nibilominus se intrepidæ esse paratum ad justam defensionem propriam , & teneat suscipiendam contra quocunque injurios agressores . Hac responsione , inquit , evadit quicquid timiditatis notam . Esto . Sed renuntiat quoquid Evangelio dicenti : Si quis te persecuerit in una maxilla , præbe illi , & alteram . Matth. cap. 5. Recensita responso est , fini expressa , saltem tacta provocatio ad duellum , medium acceptatio . Adversus hominem fra furentem te sitis , eique intonas , te paratum esse ad justam defensionem propria manu , & enle suscipiendam ? Iste ne Christianus qui sic loquitur ? Provocator talia audiens , coactus respiciens est ad enim distingendum , & aggrediendum talem rempondentem , ne ipse vult , timidus , abjectus appearat . Christianus ad duellum provocatus , ut fratrem suum provocantem placet , & ad meliorem frugem revocet , tenetur subire timiditatis notam apud mundanus infanum : tenetur aut humili sermone , aut fuga iratum fratrem demulcere , & omni possibili modo evicare eternæ damnationis urtusque periculum . Hæc est doctrina evangelica . Distingendum semper est honor honestate , & virtute partus , ab honore ficticio , & chimerico , opinione infans mundi luxo .

VII. Expendamus nunc commenta alia quibus alii obscurant , & evertunt ruin evangeliacam doctrinam , tum decreta Pontificum , & Concilii

Tridentini . Duellum , inquit , non est licitum ob solum honorem defendendum . At si ab hoc honore fortuna officium , gradus , & redditus pendant , quibus , & se , & familiam suam sustentare provocatus , tunc , & acceptare , & indicere duellum potest . Alioquin ad mendicitatem se , & familiam reducetur . Numquid cum tanto incommodo Christi Evangelium obligat ? Adeo tunc non esse duellum acceptare , sed se , & sua de fendere . En omnia horum argumenta paucis expressa .

VIII. Defensio isthac chimera omniō est : Quid provocatus defendit ? Vitam propriam ? Non : quoniam provocator non aliud intendit nisi humiliacionem , & demissionem provocati . Si iste se humiliat , & confiteatur provocatorem viribus prævalere , fortioriē se lefe , & magis strenuum , omniā in tuto sum , & disdīsum omnem evaneat . At , repontam laudati autores , si provocatus hoc se gerat modo , ignominiam contrahit , timidum , & vilem se prodit : atque adeo amittit , & dignitatem , & officium , quo se , & familiam sustentat . A quo , amabo te , priuandas officio est ? A provocatore ? Non certe . A quo ergo ? A Princeps , ab Imperatore exercitus ? Adversus istos ergo defendere bona sua debet provocatus , non contra provocatorem nihil de his cogitant . At à provocatore , cui si se humiliat , ignominiam incurrit , ob quam spoliabit officio , originem mala imminentia arecentur . Per egregie . Connexa ne haec sunt , & necessariò coniuncta ? Juxta ne Imperator exercitus spoliat virum equestrem provocatum ad duellum officio , propterè quod strenuum Christianum se prodidit , & evangelice fortitudinis argumentum splendidissimum prohibuit ? Non minus ferè disparata haec sunt , quam si dices , debilis paganus gladium dirrigere adversus Apostolos persuadentes fidem Christi , ob cujus professionem occidendi à Nerone , à Diocleciano erant . Allegata ergo defensio sophistica , cavillatoria , & chimera est . Idcirco jure proscripta in prima thesi : Inde officio , quo se , sive supererat , privaretur . Immo hoc effigium damnatum jam erat ab Innocente XI. in thesi 32. Non solum sicutum est defendere defensione occidendo que ad ea possidemus , sed etiam ad que juri incobatum habemus . Reditus ex officio manantes adū non possidentur , sed inchoatum jus ad eosdem habent . Addunt autores citati , provocatum respensem duellum spe ascendendi ad superiores grados privari . Sed & hoc commentum damnatur in prima thesi : Vel promotionis alias sibi debite , ac promerita sp. perpetua carece debet .

XI. Tandem defensionis oppositi fuilitas ex aliis capitibus horrida appetit . Qui duellum acceptat , periculo mortis se exponit . Si moratur , quis tunc familiam sustentabit ? Quamdiu homo vivit , potest industria sua & se , & familiam sustentare . Et proximo mortis periculo poterit quis se exponere , ne officium amittat ? Ubi confidientia in illa divina providentia quæ alimenta omnibus in se confidientibus spondet ? Si provocatus provocatorem occidat , ad infernum eius animam detruit , & semetipsum æternæ damnationis

-
-
-
-
-
-

Diff. I. de Homic. &c. Cap. V.

169

nibus in 2. Prop. Alex. VII. his verbis : „ Si Dux vel Officialis militæ acceptaret duellum non ex levi quidem timore , sed ex gravi metu causa in virum constanter , amissio nemp̄ famæ nedum , verum etiam , & officii , quo proculdubio spoliatetur , quia recusans duellum haberetur ut vilis , nec milites amplius gererent morem , & confutem est apud aliquas nationes : certe iste non incurret ecclesiasticas penas ab Ecclesia contra duellantes latas , eo quia Ecclesia , ceu pia mater , nunquam alligat ; tantoque onere gravare intendit filios in tam immā discriminē positos . Hinc Castropalau , &c. Confirmat etiam Layman , &c.

II. Author iste solidam doctrinam contra duellum propagnat ; at erravit nimia benignitas in pena Ecclesiastica minuenda . Idcirco BENEDICTUS XIV. P.M. hanc officiæ benignitatem damnans antecessorum Pontificum paenas contra duellantes confirmavit , & ubi explicavit in laudata constitutione his verbis . Statuimus , atque decernimus ut si quis in duello sine publice , sive priuatim inedito , hominem occiderit , sive hic mortuus fuerit in loco confusus , sive extra illum ex vulnera in duello accepto , bujo modi homicida tamquam interficiens proximum suum animo premeditatus , ac deliberato ad formam confitis , feliciter , rec. Presb. Nobis BENEDICTI XIII. &c. ab Ecclesiastig immunitatis beneficio excusat , & repulsa omnino censatur ; ita ut a cuiusvis sacri , aut religio loci sylo , ad quod consergerit , servatis tamen de jure servandis , extrahibit , & judicis competetit curia , pro merito puniendus tradi possit , & debet . Vide ibi alia plura . Subdit : Preterea sonili mutu , & autoritate decernimus , ac declaramus stipulare facia præventionem à sacrofandia Tridi , Synodi , inßistam morientibus in loco duelli , & confusis incurvendam perpetua foras etiam ante sententiam judicis , à decedente quoque extra locum confusis ex vulnera ibidem accepto , sive duellum publice , sive priuatim ineditum fuerit , etiam si vulneratus ante mortem non incerta penitentia significaverit , atque à peccatis , & cunctis absolutionem obtinetur ; sublata Episcopis , & ordinariis locorum super hoc pena intercessandi , ac diligendi faciliat , &c. Si ipsi Episcopis sublata est , facultas interpretandi hanc ponitiam constitutio , nem , eam ne libi usurparent Causitæ aliquis . Quarè proscripta manet opinio alterius novissimi Mortalitatis inquietus : Si tamen cadaver ab excommunicatione jussi superioris facultatem habentis absolveretur , posset etiam honorari ecclesiastica separari . Hoc aperte confat ex recitata constitutionis verbis .

§. VI.

Animadversio in quartam proscriptam thesim . Idea status naturalis quam peribit P. Daniel Stadler , arbitria , & commentitia .

I. Quoniam P. Daniel Stadler in suo volumine de Duello honoris vindice quartam , & quintam thesim damnatam ex instituto , & fulo calamo propagnat , opera præiū existimavi breviter perstringere principia illa quibus proscriptis defen-

§. V.

Animadversio in tertiam thesim .

I. Nam docet P. Milante in suis exercitatio-

fendere doctrinam conatur, & ceteris Theologis se alius fidere velle ait, cap. 3. pag. 117.

II. Ideam status naturalis his verbis *ibidem* §. 2. pag. 119. describit: „ Status naturalis „ Prout ab adventio differnitur, scilicet à statu „ Conjugali, herili, à statu Civitatis, Reipublicae, &c. et conditio hominum inter se aqua- „ lium, neque alterius quam Dei arbitrio subjec- „ torum... Et hæc præcepta status naturalis pra- „ rotativa, fine subjectione vivere: spicata namque natura omnes aquales, & liberi nascimur, nec unus alteri subiectus est.“

III. Hæc status naturalis idea chimærica est. Quod Deus potuerit efficere ut homines prodirent velut fungi è terra nemo est qui dubitet. At statu ita possibilis à statu conjugali distinc- „ tis, chimæra est, & ad ea explicanda qua in sta- „ tu nostro, qui res ipsa est, eveniunt, ineptissimè „ productus. Et tamen hunc in finem hanc com- „ mentitiam notionem auctor premisit. Sic enim ibidem persequitur: H̄ mines inter se aquales sunt, non illi tantum qui societas omnis expertes viam solitariam agunt; sed & ii qui ex societate colant, quadam tam ratiōne libertatem natura congenitam retinent, eo quod nemini subiecti vivunt: & hæc est præcepta statu naturali prærogativa, fine sub- „ junctione vivere: spicata namque natura omnes aquales, & liberi nascimur, nec unus alteri subiectus est.“

IV. In recentia doctrina error Hobesianus non cubat modò, sed patenter se prodit. Quid? Omnes aquales, & liberi nascimur! Aquales ergo patri liberi sunt? Nec unus alteri subiectus est. Uxor ergo non est marito subiecta, nec filii parentibus? Subdit igitur continuò, nempè num, n. 73. aliquos dubitasse, num statu hic natura- „ lis dominum detur, eo quod homo sit animal sociale. Dubitarunt ergo aliqui de hujuscem chimæri status existentia? At quinam sunt isti dubitatores? Christiani non certi, cum sciamus omnes ex Scriptura fanta à primo homine cateros homines descendere. Quid ergo chimæricos statu effingunt, ut legis evangelica præcepta impli- „ cent, & obseruent? Dividit postea auctor iste hominum statu in naturalem, & mixtum; sed subdit pag. 183. n. 192. Nobis de mixto sermo est, habente tamen præcipuum carcerem status naturalis, libertatem scilicet non dependentem ab aliore iudice. Postea plura confectoria antievangelica ex hoc chimærico statu naturali eruit, nempè duellum licitum esse in tali statu contra calumniatores, verberatores, raptoresque bonorum. Finig. deinceps plures homines ex pluribus civitatibus confluere ad habitandum in aliquo terrastru nullius subiectos potestati. Homines isti facile sese offendunt, & mutuo ledunt, præsumptuom honorem calumnis, verberibus corpora reciprocè percutiunt, bona sibi rapiunt: judice

carent, qui jus dicat. Unde colligit *Hector* con- „ lapho lexum à *Leandro*, provocatumque ad duel- „ lum, non debet fugere, etiam si possit, sed ac- ceperat duellum. Et pro hac sententia refert P. *Molinæ de Jus*, tratt. 3. disp. 17. Postea subdit pag. 136. Affinitur *Lefsius*, restatus banc eis com- „ munem DD. sententiam, Ceteri *Vindex GOBATI* recon- „ fet omnino nonaginta sex ei faventes. Heinc infert: Si „ fons est MOLINÆ, & aliorum doctrina, multè faci- „ tius admittetur mes: primò quia illi Theologi loquun- „ tiū non de statu naturali solum, sed etiam de civili. P. *Stadler* loquitur dumtaxat de statu naturali, quem supra descripti, quemque licet chimæri- „ cum, statui naturali nostro applicat, & inde collig- „ git suas proscriptas opiniones.

V. Damnam tamen thesim quartam docet cap. 4. pag. 181. ubi eam sic proponit: An pro- „ servandi fortunis ex illico honore dependentibus licet „ ei provocatio acceptare, vel etiam provocare, si- „ quidem hoc ignominiam passu necessarium sit ad ser- „ vanda bona? Exponit claritatis gratia calum in *Hector*, & *Leandro*, & postea pag. 182. §. 1. sic refutat: Probatur quid licet ad duellum com- „ paruerit provocatio *HECTOR*... exp̄s̄ de duello „ viri, eo quod nemini subiecti vivunt: & hæc est præcepta statu naturali prærogativa, fine sub- „ junctione vivere: spicata namque natura omnes aquales, & liberi nascimur, nec unus alteri subiectus est.

VI. Proponit deinde pag. 193. An ad servan- „ das una cum honore opes etiam licet provocare? Respon- „ dent verò pag. 196. his verbis: ADO, licet *Hector* provocare *Leandrum*, sicut in casu priori licet acceptare.

VII. Ut jam indicavi, sibi singlit auctor iste statum naturalem in alia providentia possibilem, ut heinc in hoc statu naturali qui res ipsa vigeret, sua erronca confectoria elicitar, ut mox evidenter pa-“ rebit.

§. VII.

Animadversiones in quintam prescriptam thesma.

I. P. Daniel *Stadler loc. cit. cap. 5.* propag-“ nat quintam damnatam thesim fulo calamo. Pro-“ ponit capituli initio an afferta pro statu naturali li-“ cencia applicari etiam positi statui civitatis male or-“ dinata? Describit, quid sit civitas bene, & quid male ordinata. Alia est societas perfecta, cum debita parentium, & imperantia subjec-“ tionis. Hac vero est cum magistratum sacerdotio-“ na negligunt leges pro optimo regimine in-“ titute. Si vir militaris degat in hac civitate male ordinata, in qua judices pretermittant laes-“ jura reparare, & injurios honoris, & inde man-“ nantiam opum aggressores punire, quid ager-

Diss. I. de Homic. &c. Cap. V. & VI.

171

fi? RESP. Adfiantur Catholci omnes, idque constat ex divina Scriptura. Nam Abraham bellum gessit, & benedictionibus repletus est: tum enim patres famillias, & Patriarchæ potestate regia pra-“ dicti erant.

III. QUÆST. III. Qua fin conditions ad bellum iustitiam necessaria, & qui possint illud indicare? RESP. Conditions tres: 1. cœla iusta; 2. auctoritas Principis; 3. recta intentio bellantium. Bellum indicare soli Principes valent qui supremo potesta-“ fruuntur. Principes supremi instituti sunt a Deo custodes legum, & ordinis in societate servandis. Illorum est hunc societatis ordinem promovere, atque ejusdem perturbatores plectere. Iusta igitur prædicta causa est vel defensio proprii statu, vel innocentis vindicatio, vel iniuriaz accep-“ tationis.

IV. QUÆST. IV. Uerum Princeps habens op-“ portunitatem probabilem quid sibi aliquod regnum, vel ciuitatis debetur, posit bellum indicare. Principi posse? RESP. Adfiantur opinionem sustin-“ ent plures Casuistæ, Diana, Filiarius, Elocbar, Azorius, Sanchez, & alii, nisi illo principio, quod qui probabiliter agit, prudenter agit. Hæc opinio, quæ est fetus probabilissimi, falsa est, & proscripta quod principium coi innititur, ab Innocentio XI. Posse? quippe certa auferri so-“ la probabilitate nequit. Probabilis iura, sapientia discussione dicitur, non bello cum tanto subditiorum detrimento, & innocentium stragis debent. Moralem certitudinem habent Principes. Secundo se posse vel acceptare, vel offere duellum ob eorumdem honorum defensionem. Tertio licitum duellum esse ait ob honoris defensionem. Quarto, ut deluderent Concilii Tridentini, & Pontificis decretâ, concilium, non nisi gravi urgenti necessitate certa moverit licet bellum valet, ipso ethnico Licio testante: *Pia armis qua necessaria.* Si ambitio amphit-“ candi confina, angendi ditionem, depredandi vicinos, causa belli sit, omnia quæ conseq-“ uentia mala, in caput Principis detorquentur. Antequam igitur bellum moveatur, non viri politici tantum, sed juris periti, & Theologi, & sapienti consilienti sunt, curandumque ut scripto confidente vota sua. Quoniam facile est lingua, & privato sermoni adulari, iura fuis arbitraris pingere; difficultius est scripto deciperi: scripta quippe consilia, & vota aliis viris Theologis ex-“ minanda tradi queunt, & ex plurimis discussione, & oppositionum diversitate erit veritas potest. Neque dicas, hæc gravia esse, & fastidii plena. Siquidem gravissimum est bellum negotium: idcirco gravissimum postulat, antequam luscipiat, di-“ ligentiam.

V. Milites extranei antequam milite exte-“ ri Regis nomen dent, justitiam bellum habere perspectam debent. Ibi quippe liberi, cum sint, nullo obedientia pretesto excusat valent. Mi-“ lites autem subditi Principis bellum inferentis, sat eti ipsi non constat de iniustitia bellii. Presumere isti debent proprium Regem non nisi bella justa gerere. Si isti in examen revocare bellii justitiam vellent, omnis imperanti potestas exercetur.

VI. QUÆST. II. An utrumque bellum licitum

QUÆST.

VI. QUÆST. V. Utrum Rex catholicus in bello justo contra alios Catholicos vocare in auxilium gentiles, & infideles? RESP. Quamquam licetum sit Principi iuste prelanti auxilium ferre, etiam diversa sic religio, dummodo id præstari sine scandalo, & fidei periculo queat, ut ex Scriptura sancta colligatur, Nam Machabæi, ut ex lib. 1. cap. 8. colligitur, fœdus cum Romani inter verum non video, quomodo fieri sine scandalo, & abfici fidei periculo posse ut infideles in auxilium vocari possint in bello quod sit à Principe catholicῳ adversus alios catholicos. Odit enim intestinum, & vehemens aversio inter diversas religiones professores innúmera sacrilegia parunt, & virtutum frages. Quid si reserte vellem templorum profanationes, sacrarum imaginum concubationes, virginum constuprations, & carcer absurdæ ejusmodi secedera consequentur? Altera mente repotitum esse Principibus catholicis debet documentum S. Cœlestinus I. ad Theodosium Imperatorem datum, & in actis Concilii Ephesi descriptum: Major obis fidei causa debet esse quam regni, ampliusque pro parte Ecclesiæ clementia vobis debet esse iustitia, quam pro omnius securitate terrarum. Subsequentur enim omnia prospera, si primi, qui sunt Deo cariori serventur . . . Pro vero enim imperii salute geritur, quidquid pro quiete Ecclesiæ, vel sanctis Religionis laboratur. Similia scripsit S. Leo Magnus episc. 75. ad Leonem Augustum. Debet inconstantie aduersitatem, regiam postularem tibi, non solam ad Mundum regnum, sed maxim ad Religionis præsidium esse collatum. Hac serio mediterunt omnes superius potestes, & ob oculos habent flagella que Propheta Hanani minatus est Afa Regi Iudeæ, propterea quod contra Regem Israel in Lubidum vocaverat Benadab Syria Principem. In tempore illo venit Hanani Propheta ad Afa Regem Iudeæ: & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in Rege Syria, & non in Domino Deo tuo; idcirco evasit Syria exercitus de manu tua. . . Stulte igitur registi: & propter hoc presenti tempore adversus te bella conseruent. 2. Paralip. Mittit plura ala Scriptura sancta testimonia.

VII. QUEST. VI. Licitum est Clerici, & Religiose in bello iusto propria manu pugnare? RESP. Negat communis sententia. Clerici enim, & Religiose cuius mundi segregati, divina cultui dicati sunt, ut pro se, & populo Deo vota offerant, & animarum spiritualia negotia tractent. Hunc autem eorum precipuum instituto recte adversari bellica pugna. Urgente tamen necessitate defendendi patriam, & Religionis iuram, lege naturali, & pietate in patriam, ad necessarium se armare defensionem valent. Immo Episcopi ipsi præesse suis Clericis, & Religiose adversus Turcas, & infideles queant, ut Religionem, & patriam prouoguent. Rarum tamen occurrente existime calum in quo iusta Religionis occurrit bellandi ratio. Nam absolute Christi Religio non armis, non pugna, sed manutudine, patientia, pace, & tolerantia defendenda est. Quare antequam Religio-

si arma capiant, sapientum vitorum consilio opus est.

VIII. QUEST. VII. Licitum est Christianis captiis timore mortis pœciliis pro infidelibus pugnare. aduersus Christianos? RESP. Negat communis sententia, si de bello directo, & immediato sermone aduersus Christianos. Cum enim hoc bellum Religionis causa in jutum sit, intrinsecum malum est fœsi tali pugna immiscere. Quare ejusmodi captivi nequeunt tormenta bellicâ expondere, naves gubernare, bombardas emittere ob metum mortis: quia hic omnia in Christianorum cladem recidunt. De hoc vix effidissimum. Disputant vero num præfatis capitulis Christianis licitum sit in Turcarum exercitu remigare, scillas apponere, propugnacula deferre, sulphure portare ob metum mortis. Adsimilares plures, quod actiones illas indiferentes sint, nullummodo natura sua noxiæ, sed sola Turcarum malitia in Christianorum damnum, & necem dirigitur. Verum hanc probare doctrinam aequo. Actiones præfatae indiferentes essent, dum in Longo campo bellum peragetur. At in vero & non fictio bellum actiones noxiæ sunt circumstantis spectatis. Aliund bellum in jutum creditur: ergo præfatae actiones licita christianis captiis sunt.

IX. QUEST. VIII. Qui modus seruandus in bello peragendo sit? RESP. Indictio bello justo, feligere Principes dovent belli. Duces non modo artis militaris peritos, verum etiam optimis moribus, integritate, & justicia ornatos; illisque dilectione uberi ut milites in officio contineant, nonque permittant, aut pro viribus tollerent, quidquam live in itinere, sive in bello fieri quod justitia, & pietati repugnet, utque à Deo justitiae vindicione imprimis expedient propterum pugnare christiano more peracte eventum.

X. QUEST. IX. Quænam sunt peccata que patrari in bello solent? RESP. Numeræ celi stolæ, si pores. Cursim communiora indicabo. Adversus justitiam peccant, & ad relitationem tenentur belli duces, si Principum suorum mandata transgrediantur, damna inferentes, que ad victoriam non conducunt: si militibus stipendia solvere congruus tempore negligant: si in militum rapinas, stupra, degradaciones injustas non animadverterant, & pro viribus non impellant, cum ad id ex officio, aliquid agantur si munieribus à civitatibus, pagisque acceptis, ne sileant onera tributorum imponant, aut ne in eorumdem dominibus milites collocent, postea alias civitates & provincias, que munera illis non solvant, plus justo gravant onerantque: si militum censum non compleant, scitiosi milites substituentur.

XI. Peccant milites, si casta defensione; si officii sui partes implere negligant, si præter stipendia accepta quidquam iurant; si horribus ultra jus, & fas, incommoda inferant.

XII. QUEST. X. Licitum est in bello iusto innocentes sonibus permixto occidere? RESP. Innocentes reputantur agricolæ, rustici, infantes,

tes,

Diff. II. de Luxur. Cap. I. & II.

169

mercatores, peregrini, foeminae, advenæ, legati, & inter Christianos Religiosi, Sacerdotess, qui arma non stringunt ad prælandum. His occidere nefarium est, & inhumanum, nisi ita permitti nocentibus forent, ut hi sine illis occidi non possent.

XIII. QUEST. XI. L'item sunt reprobabilis RESP. Reprobabilis sunt compensationes maliorum quæ ab hostibus sunt illata. Ut licet plura requiruntur, ut legitima auctoritate Principis les sint: 2. ut mala illata manifesta sint: 3. ut hostes, qui mala intulerint, debitam compensationem dare dereliquerint: 4. ut non plus danni inferatur, quam receptum sit: 5. ut non sint cum damno innocentum, & Sacerdotum.

XIV. Disputare Theologi solent utrum bellum instituire debus felis licitum sit: Ab soluto non licet, & res de se patet. Ceterum bellum non instituitur, nisi opportunitas data. Porro si opportunitas occurrat die fœto, tum necessitas urget. Idcirco longius hac de re disputare non vacat.

DISSERTATIO II.

De Luxuria, ejusque speciebus.

CAPUT I.

Propositiones damnatae ab Alexandro VII. & Innocenti XI.

I. Molles, sodomiæ, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infinitæ: idque sufficiat dicere in confessione, se procurasse pollutionem. Est 24. Alex.

II. Qui habuit copulam cum solam, satisfaci confessionis recepto, dicunt, commisit cum solam gravem reuocatum contra castitatem, non explicando copulam. 25.

III. Est probabilis opinio que dicit, eff. tantum veni de officiis habituibus ob delationem carnalem, & scindibilius que ex officio oritur, & scindibilius confusus ulterius, & pullus. 26. 40.

IV. Non est obligandus concubinarius ad ejecendam concubinam, si hec nimis utili est ad oblationem concubinæ, vulgo regalo, dum defensione illa, nimis egre ajet vitam, & aliud epule regio maximo concubinæ affectum, & alia famula nimis difficile invenerit. 41. Alex.

V. Tum clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvare malitiam, & solum esse malum, quia interdum, ut contrarium omnino rationi diffidit videatur. Est 48. Innoc.

VI. Milites sunt nature probitatis non est. Unde si Deus eam non interdixit, seve effet bona, & aliquando obligatoria sub mortali. Est 49.

VII. Consula cum conjugata, contentiente marito, non est adulterio; & adhuc suffici in confessione dicere, se esse fornicatum. 50.

VIII. Famulus qui submissis humeris scinter adjuvans brutorum lumen accende per finituras ad stuprandam virinam, & multorum eidem subfervit defendo fœsum, aperiendo januam, aut quid simile

Tome I.

P. 169

actions

169

cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat mens nobilitati detrimenti, puta ne à domino male trahatur, ne sororis oculis apicatur, ne domo expellatur. 51.

IX. Porro aliquando abholi qui in proxima occasione peccandi vegetatur, quam potest, & non vult omittere; quinim dicitur, & ex preposito querit, aut ei se ingerit. 52.

X. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugienda occurrit. 52.

XI. Licum est querere indirecta occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali ostro, vel proximi. 63. Innoc.

CAPUT II.

Propositiones laxæ Cœsurae unum querendum.

I. Regas, utrum forniciatio, & pollutio, aut quacunque alia non naturalis carnis commixtio, habita fecerit in Ecclesia, sit facticium, & hoc debet in confessione explicari? Respondeo, esse probable quod non. Caramuel in Regul. dispo. 66. num. 1017. Vazquez in 1. 2. D. Thong quæst. 72. dispo. 98. cap. 6. num. 6. pag. 463.

II. Possunt famuli tutæ conscientia merecendi, aut pellicis mensi ministriare cibos non solam communis, sed & calidos, & provocantes ad venerem condire, & lectum privatum sternere. Consulto non solam cibos communis dixi, quia scio esse majorum difficultatem, si effent tales qui excutirent venerem. Tunc enim iuxta aliquos Theologos deberent famuli à tali fervore desistere, in venerem illicitam cooperarent indirecè. At prudentiores credimus etiam tales cibos posse sine culpa condiri. Idem Caramuel in Theol. præter intent. tom. 4. præcept. 6. quæst. 8. cap. 2. n. 1976.

III. Possunt lectum domino, & amasi ferre, nere citra culpam veniale, consono Azorio, & Diana. Idem ibid. n. 2974.

IV. Non est obligandus concubinarius ad ejecendam concubinam, si hec nimis utili est ad oblationem concubinæ, vulgo regalo, dum defensione illa, nimis egre ajet vitam, & aliud epule regio maximo concubinæ affectum, & alia famula nimis difficile invenerit. 41. Alex.

V. Tum clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvare malitiam, & solum esse malum, quia interdum, ut contrarium omnino rationi diffidit videatur. Est 48. Innoc.

VI. Milites sunt nature probitatis non est. Unde si Deus eam non interdixit, seve effet bona, & aliquando obligatoria sub mortali. Est 49.

VII. Consula cum conjugata, contentiente marito, non est adulterio; & adhuc suffici in confessione dicere, se esse fornicatum. 50.

VIII. Famulus qui submissis humeris scinter adjuvans brutorum lumen accende per finituras ad stuprandam virinam, & multorum eidem subfervit defendo fœsum, aperiendo januam, aut quid simile

Tome I.

P. 169

actions

169

cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat mens nobilitati detrimenti, puta ne à domino male trahatur, ne sororis oculis apicatur, ne domo expellatur. 51.